

Голас Радзімы

№ 46 (1461)
18 лістапада 1976 г.

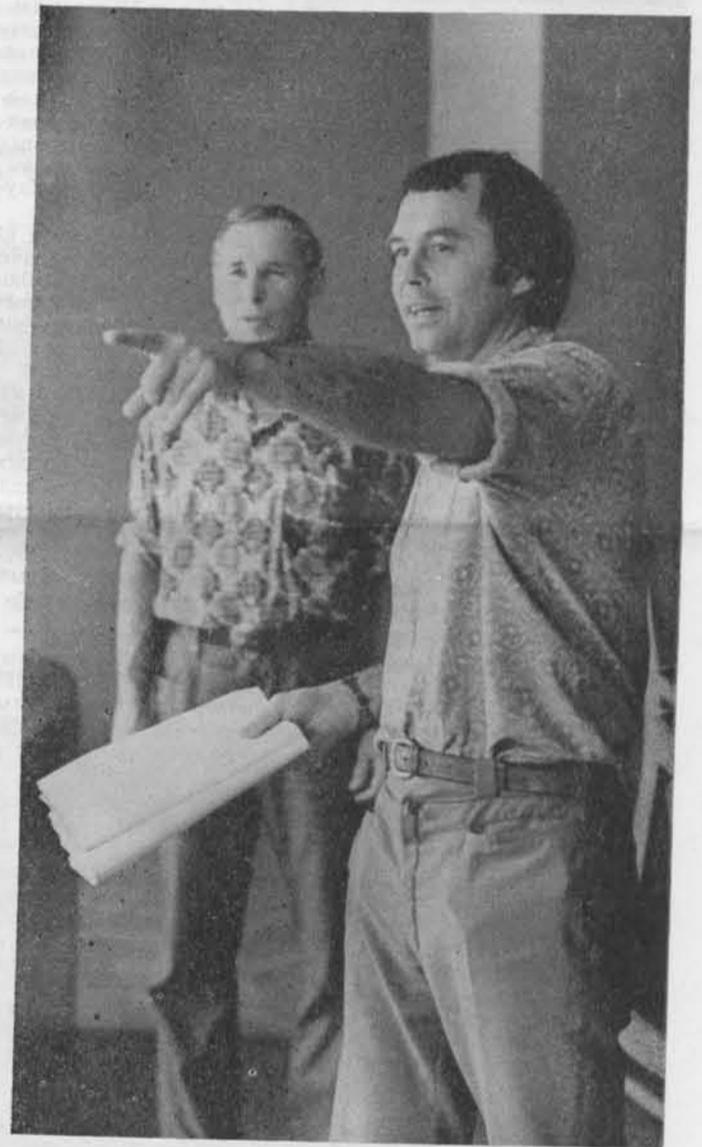
ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

КОЛАСАЎЦЫ

ВІЦЕБСКАМУ ДРАМАТЫЧНАМУ ТЭАТРУ ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА — 50 ГОД

ШТОГОД КАЛЕКТЫУ КОЛАСАУЦАУ ПАПАЎНЯЕЦЦА МАЛА-
ДЫМІ ТАЛЕНТАМІ, ЗДАЕЦЦА, ЗУСІМ НЯДАўНА ПРЫЙШЛА
У ТЭАТР ГАЛІНА ДЗЯГІЛЕВА, А СЕННЯ ЯНА АТРЫМАЛА
ПРЫЗНАННЕ ГЛЕДАЧА. ПА-РАНЕЙШАМУ РАДУЮЦЬ СВАІМ
ЯСКРАВЫМ МАЙСТЭРСТВАМ СТАРЭЙШЫНЫ СЦЭНЫ — ЦІ-
МОХ СЯРГЕЙЧЫК, АНАТОЛЬ ТРУС, ГАЛІНА МАРКІНА, ФЕДАР
ШМАКАУ І АНАТОЛЬ ШЭЛЕГ.

НА ЗДЫМКАХ: КОЛАСАУСКАЯ МОЛАДЗЬ; АКТРЫСА ГАЛІ-
НА ДЗЯГІЛЕВА; ТРЫЦЦАЦЬ ПЯЦЬ ГОД НЕ СЫХОДЗІЦЬ З
АФІШ «НЕСЦЕРКА»; БУДЫНАК ТЭАТРА У ВІЦЕБСКУ; РЭПЕ-
ТЫЦЫЯ — ГАЛОўНЫ РЭЖЫСЭР АЛЯКСАНДР СМЕЛЯКОУ І
НАРОДНЫ АРТЫСТ СССР ФЕДАР ШМАКАУ.

Фота У. КРУКА.

КАЖУЦЬ, што «тэатр пачынаецца з вешалкі». Для гісторыі Беларускага дзяржаўнага тэатра імя Якуба Коласа гэта прымаўка мае свой канкрэтны падтэкст. Наўрад ці існуе зараз на мас-

коўскім Арбаце будынак, над якім некалі вісела вялікая шыльда кіно «Арс». У 1923 годзе ў пустым вестыбюлі гэтага кінатэатра і пасяліліся слухачы Беларускай драматычнай студыі, якія потым увайшлі ў пер-

шы творчы састаў віцебскага тэатра. Жылі яны ў гэтым вестыбюлі цесна, але дружна. За перагародкай, дзе быў да гэтага гардэроб, знаходзіліся дзяўчаты, у білетнай касе пасяліўся Аляксандр Ільінскі. Жыццё та-

кое, як вядома, незайздроснае. Патрэбна была студыя. Дагэтуль у трупах Еўсцігнея Міровіча і Уладзіслава Галубка працавалі артысты-аматары. Вырасла было адкрыць навучальную ўстанову, якая рыхтавала б пра-

фесійныя кадры для Беларускай тэатральнай сцэны. Стварыць яе ў Мінску не было магчымасці з-за адсутнасці педагогаў і тэатразнаўцаў. Быў аб'ялены набор у пер-
[Заканчэнне на 7-й стар.]

РАБОЧЫЯ СТАНОВЯЦА ІНЖЫНЕРАМІ

15 гадоў назад Уладзімір Няхайчык прыйшоў на Мінскі завод аўтаматycznych ліній. Сваю працоўную дзейнасць Уладзімір пачаў вучнем фрэзероўшчыка. А зараз ён — намеснік дырэктара завода.

Безумоўна, у любым грамадстве чалавек пры дастатковых здольнасцях і энергіі можа, як кажуць, выбіцца ў людзі. Аднак ва ўмовах капіталізму грамадства не спяшаецца дапамагчы яму ў гэтым. Ён павінен прабіцца сам, часта цаной неймаверных намаганняў і нават бедстваў.

Спрыяльныя ўмовы для прафесійнага і культурнага росту працоўных стварае сацыялістычнае грамадства. Яму не ўласціва такая б там ні была каставая замкнёнасць, сацыяльная абмежаванасць. Праўдліва гэта, у прыватнасці, і ў тым, што сярод савецкіх інжынераў, кіраўнікоў вытворчасці, міністраў многа людзей, якія пачыналі свой працоўны шлях простымі рабочымі.

Вернемся да таго ж Уладзіміра Няхайчыка, які закончыў сёлета вячэрняе аддзяленне Беларускага політэхнічнага інстытута і цяпер вось стаў намеснікам дырэктара буйнейшага ў рэспубліцы станкабудаўнічага завода. Як складваўся яго лёс?

На завод ён прыйшоў пасля службы ў арміі. Адукацыю меў толькі восьм класаў. Стаў набываць прафесію і адначасова пайшоў вучыцца ў дзевяты клас вячэрняй школы рабочей моладзі. З дапамогай вопытнага майстра праз пяць месяцаў дасканала авалодаў спецыяльнасцю, і яго перавялі на самастойны ўчастак. Так і пайшло: днём — завод, вечарам — школа рабочей моладзі. Знаходзіў, безумоўна, час і для кіно, тэатра, спорту.

Калі атрымаў атэстат сталасці, адміністрацыя прапанавала маладому рабочаму пайсці ў школу майстроў. Яна створана непасрэдна на прадпрыемстве, а каб атрымаць у ёй спецыяльныя веды, не патрабуецца ніякай платы. Больш таго, яе слухачы за час вучобы атрымліваюць свой сярэдні заробтак. Выпускнікам гэтай школы работа даецца больш складаная і натуральна, вышэй аплатаемая. Так Уладзімір стаў майстрам. Але неўзабаве адчуў, што ведаў ужо не хапае: на прадпрыемстве ўстанавілі машыны новых, больш складаных канструкцый. І прыйшла думка наступіць без адрыву ад вытворчасці на вячэрняе аддзяленне машынабудаўнічага тэхнікума.

Для тых, хто вучыцца ў вячэрніх і завочных тэхнікумах ці інстытутах, існуюць німаглікія льготы. Напрыклад, для здачы экзаменаў, падрыхтоўкі курсавых і дыпломных работ адміністрацыя дае ім дадатковыя аплатаемыя водпускі і выхадныя дні. Гэта дапамагло Уладзіміру без асаблівых цяжкасцей скончыць тэхнікум і атрымаць работу па новай спецыяльнасці. Здавалася, ён дасягнуў ступені, на якой можна было б і спыніцца: ёсць цікавая работа, добры заробак, павага ў калектыве. Пра апошняе, у прыватнасці, сведчыла тое, што яго выбралі ў заводскі камітэт прафсаюза. Але ўсё часцей задумваўся ён пра інстытут. Адзінае, што стрымлівала, — узрост: у 35 гадоў зноў сесці за парту? Хістанні, аднак, хутка прайшлі. І вось вячэрняе аддзяленне Беларускага політэхнічнага інстытута скончана, а разам з дыпломам інжынера Няхайчык атрымаў прызначэнне на пасаду намесніка дырэктара завода. І ніхто не стане запэўніваць, што кар'ера Уладзіміра Няхайчыка на гэтым спыніцца. Яму 42 гады — самы росквіт творчых сіл і здольнасцей.

На заводзе аўтаматycznych ліній такім вось ці падобным шляхам многія рабочыя сталі ўжо інжынерамі, кіраўнікамі вытворчасці. Зараз без адрыву ад вытворчасці ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах займаецца 200 рабочых гэтага завода. Значыць, і яны праз некаторы час стануць інжынерамі.

У савецкіх рабочых, у якой бы галіне народнай гаспадаркі яны ні працавалі, ёсць шырокія магчымасці, каб стаць тэхнікам, інжынерам, атрымаць любую адукацыю. Практычна ўсе нашы вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы маюць вячэрнія і завочныя аддзяленні. Там вучацца тыя, хто не мае магчымасці або не хоча па пэўных меркаваннях пакідаць работу. Прычым, многія навучальныя ўстановы ствараюць свае філіялы непасрэдна на заводах, фабрыках, будоўлях, у буйных калгасах і саўгасах. Гэта форма вучобы стала вельмі папулярнай. Дастаткова сказаць, што сярод студэнтаў слухачы вячэрніх і завочных аддзяленняў складаюць каля 40 працэнтаў і больш за 43 працэнты — сярод навучэнцаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў.

Напомяну, што любая ступень адукацыі ў Савецкай краіне — ад пачатковай да вышэйшай, гэтак жа як і атрыманне рабочай прафесіі, — поўнасьцю бясплатныя. Усё фінансуецца з дзяржаўнага бюджэту. Сацыялістычнае грамадства, як бачым, паклапацілася аб тым, каб ухіліць асноўную, а іменна — фінансавую перашкоду на шляху чалавека да любой, у тым ліку і вышэйшай адукацыі.

Пётр СУДАКОУ.

Віцебскі тэхналагічны інстытут рыхтуе спецыялістаў лёгкай прамысловасці. Толькі на дзённым аддзяленні тут займаецца каля дзвюх тысяч студэнтаў.
НА ЗДЫМКУ: студэнты факультэта швейнай вытворчасці на лекцыі.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ
БУДУЕ «ЭНЕРГАПОЛЬ»
Мантаж магутных помпаў закончаны на перапамповачнай станцыі нафтаправода «Дружба» пазблізу Кобрына. Іх манціравалі спецыялісты польскай фірмы «Энергаполь».

Начальнік паўднёвага аддзялення будаўніцтва Тадэвуш Казакевіч паведаміў, што будаўніцтва станцыі выклікана неабходнасцю павялічыць магутнасць нафтаправода «Дружба». Выканаць гэту работу згодна з дагаворанасцю краін — членаў СЭУ даручана фірме «Энергаполь». Цяпер польскія спецыялісты ўзводзяць пункт кантролю і кіравання работай помпавай станцыі, рад іншых аб'ектаў.

ПАВЕТРАНАЯ ГАВАНЬ
Віцебск ператварыўся ў адзін з буйнейшых індустрыяльных цэнтраў рэспублікі. Цесным стаў для сучаснага горада цяперашні аэрапорт. Таму прынята рашэнне аб будаўніцтве новага аэравакзала. Збудаванне будзе аснашчана найноўшымі сродкамі сувязі, радыёнавігацыі.

У зводам у строй усяго комплексу Віцебск зможа прымаць і адпраўляць самыя сучасныя машыны. Першыя пасажырскія самалёты новы аэрапорт прыме ў пачатку будучага года.

У СТРАІ — ПЕРШЫ ПУСКАВЫ
У эксплуатацыю прыняты першы пускавы комплекс Асіповіцкага завода аўтамабільных агрэгатаў — буйны цэх алюмініевага ліцця. Ён здольны выпускаць больш як 250 назваў адлівак для аўтамабільных розных марак. Цяпер завод будзе забяспечваць камплектуючымі дэталімі не толькі вытворчае аб'яднанне «БелаўтаМАЗ», але і іншыя прадпрыемствы галіны.

ІНДУСТРЫЯ КАРМОУ
Да канца гэтай пяцігодкі прамысловая вытворчасць камбікармоў у Беларусі перавысць тры мільёны тон. Біялагічная каштоўнасць камбікармоў павысціцца за кошт выпуску

ЭКЗАМЕНУЮЦА НОВЫЯ ГАТУНКІ
Над стварэннем новых гатункаў збожжавых культур плёна працуюць вучоныя Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства. Разам з селекцыянерамі ў рашэнні гэтай задачы актыўна ўдзельнічаюць генетыкі, фізіёлагі, імунолагі, біяхімікі, насенняводы, тэхнолагі.

Перададзены на дзяржаўныя выпрабаванні новыя гатункі. У іх ліку — тэтраплоднае азімае жыта «жодзінскае». У час конкурснага выпрабавання яно аказалася зімастойкім і ўстойлівым да снежнай плесні, дало з гектара 46,8 цэнтнера зерня.

Выведзены таксама новы высокаўраджайны гатунак аўса «мір».

НА ПРАЕКТНУЮ МАГУТНАСЦЬ
На тры месяцы раней тэрміну выйшла на праектную магутнасць першая чарга Бабруйскага завода раскідвальнікаў угнаенняў.

У канцы гэтага года на заводзе, які з'яўляецца цяпер галаўным прадпрыемствам вытворчага аб'яднання «Бабруйсксельмаш», намечана ўвесці ў строй другую чаргу. З пускам яе пачнецца сэрыйная вытворчасць яшчэ адной машыны — дзесяцітоннага раскідвальніка арганічных угнаенняў. Зыхадам на поўную магутнасць завод стане самым буйным прадпрыемствам такога тыпу ў краіне. У год ён будзе пастаўляць працаўнікам вёскі 27 тысяч машын.

Сянажныя вежы, шчыты аўтаматыкі, каларыферы, вентылятары, рабрыстыя трубы і іншае абсталяванне выпускае Баранавіцкі камбінат сянажных веж.

НА ЗДЫМКУ: адзін з участкаў завода металаканструкцыйнага камбіната.
Фота Э. КАБЯКА.

ГАРАНТЫИ РАВНОВЕСИЯ

К 1980 году загрязнение окружающей среды в нашей стране будет сокращено, хотя промышленное производство возрастает более чем на треть.

Такой вывод был сделан на сессии Верховного Совета СССР, которая утвердила Государственный план развития народного хозяйства СССР на 1976—1980 годы, а также план и бюджет 1977 года.

Это может показаться излишне оптимистичным, особенно в условиях обострения экологической ситуации во многих промышленно развитых странах. Но вывод этот вытекает из опыта социалистической индустрии, имеет четкие материальные и юридические гарантии.

Опыт заключается прежде всего в планомерном и рациональном использовании природных ресурсов. Уже в первом государственном плане (электрификации России) предусматривалось, например, «ограждение вод от загрязнения». Предполагалось «рассеяние промышленности» по всей стране с целью использования не только новых богатств, но и естественных бассейнов очистки.

С тех пор капиталовложения на защиту окружающей среды предусматривались в планах отдельно по каждой отрасли. В результате даже при огромном росте промышленного потенциала — за годы Советской власти в 122 раза — страна сохранила относительно природное благополучие.

Материальные гарантии заложены в самом пятилетнем народнохозяйственном плане. Дело не только в том,

что в него впервые вводится раздел «Охрана природы и рациональное использование природных ресурсов» и лишь прямые вложения на эти цели планируются в размере 11 миллиардов рублей. «Побочные» вложения составят, вероятно, гораздо большую сумму и окажут большее влияние на стабилизацию, а в дальнейшем — и на сокращение загрязнения.

Планом предусмотрен комплексный подход к размещению промышленных предприятий и рациональному использованию природных ресурсов. Он предполагает включение в хозяйственный оборот всего ассортимента природных богатств — скажем, руды, леса, воды, как это планируется на предприятиях Усть-Илимского территориально-промышленного комплекса в Сибири. Значительно изменяется технология добычи. В недалеком будущем, например, до 80 процентов железной руды, три четверти руд цветных металлов, больше половины угля станут добываться прогрессивным открытым способом и потери сократятся.

Комплексный подход — это эффективное использование каждого из полезных ископаемых. Подсчитано, к примеру, что руда 11 основных цветных металлов может дать еще 60 элементов.

Первые шаги уже сделаны. В Казахстане, на Усть-Каменогорском свинцово-цинковом комбинате, коэффициент использования сырья доведен уже до 93 процентов, резко повышен выход цветных металлов. А на Балхашском горно-металлургическом ком-

бинате полнота извлечения полезных элементов достигла практически 100 процентов. Такой подход становится основой технической политики в отношении использования природных ресурсов и ведет к резкому сокращению загрязнений.

Юридическими гарантиями стала целая система законов и правительственных постановлений, принятых за последние годы. Это, к примеру, основы земельного, водного законодательства, законодательства о недрах, о здравоохранении, постановления правительства о защите Каспийского, Черного, Азовского и Балтийского морей, бассейнов рек Волги и Урала, озера Байкал...

Положения об охране природы и ответственности за их нарушения содержатся также в правовых актах, не имеющих на первый взгляд отношения к природе. Скажем, Основы законодательства о труде запрещают вводить в эксплуатацию новых и реконструированных предприятий, не обеспечивающих эффективной очистки, обезвреживания и улавливания вредных отходов.

Значительная роль в охране среды отведена уголовному и административному законодательствам. По Уголовному кодексу за загрязнение озер и рек сточными водами, отходами предприятий виновные могут быть лишены свободы на срок до пяти лет. Виновные в загрязнении внутренних морских и территориальных вод нефти и другими вредными продуктами, причинившими существенный вред, наказыв-

ДЗЕ ЦВІТУЦЬ СІБІРСКІЯ КВЕТКІ

САЎГАСНЫ

КААПЕРАТЫЎ

У красавіку 1975 года ў глухой тайзе на тэрыторыі Якуцкай АССР высадзіўся «дэсант» камсамольцаў Саўецкай Беларусі, якія прыехалі будаваць БАМ — першую ў Якуціі чыгунку. Зараз на вечнай мёрзлаце вырастаюць пасёлкі, які называюцца Залацінка. Той першы ўдарны беларускі атрад імя Героя Саўецкага Саюза Мікалая Кедышкі пракладае самы паўночны ўчастак БАМа. Тында — Беркакіт. Сёлета ў беларускіх будаўнікоў пабывала дэлегацыя Цэнтральнага Камітэта ЛКСМ Беларусі. У яе саставе быў і журналіст Анатоль БУТЭВІЧ. Прапануем яго расказ пра будаўнікоў магістралі.

Мы сустрэліся на будаўнічай пляцоўцы. Бригада вяла мантаж спартыўнай залы — першай на БАМе. Ён, брыгадзір Васіль Жураўскі, таксама быў заняты неадкладнымі справамі, хоць і паспяваў усюды. Ён жа адказваў не толькі за сябе. Іменна адказваў. Тут, сярод беларускіх будаўнікоў БАМа, гэта слова, бадай, ужываецца найменш. Але тыя няпісаныя правілы, па якіх жывуць члены атрада імя Мікалая Кедышкі, інакш не вызначыш, чым словам «адказнасць». І адказнасць за слова ў першую чаргу.

Гэта я ведаў яшчэ да сустрэчы з Васілём Жураўскім. Ведаў таксама, што Васіль — чалавек стрыманы і сур'ёзны, ён наогул гаворыць мала. Падумае спачатку, узважыць. А калі скажаў — як адрэзаў: ад свайго не адступіць...

Пазнаёмліся. Васілю Жураўскаму 24 гады. Ён сярэдняга росту, шыракаплечы. Вырас юнак у Нараўлянскім раёне. Маці — даярка, бацька таксама працуе на ферме. Малодшыя брат і сястра — будаўнікі, сярэдні брат — механізатар. Васіль пачынаў працоўны шлях на Мазырскім нафтапрацоўным заводзе.

На БАМ прыехаў разам з іншымі ў аднолькавым званні — радавых вялікай будоўлі. Неўзабаве ж гэтая будоўля запатрабавала сваіх і брыгадзіраў, і камсоргаў, і інжынераў. Прытым спецыялістаў высокай пробы. І не толькі прафесійнай, а хутчэй сацыяльнай. Гэта адчуў кожны з першапраходцаў. І зразумей, што аб першабудуўніках магістралі патомкі, ды і сучаснікі таксама будуць меркаваць па справах і жыцці кожнага з іх — 116 першых беларускіх камсамольцаў-добраахвотнікаў. Як ні цяжка ў некранутай тайзе, у сцюжу, кожны ведаў, што з першых крокаў нельга хібіць

і хітрыць ні перад таварышамі, ні тым больш перад сабой. Заданні, якія самі перад сабой ставілі, самі ж з заўздросным пастаянствам перавыконвалі.

— Пакуль ехалі з Беларусі ў Якуцкі край, — успамінаў сакратар камсамольскай арганізацыі атрада Мікалай Бондараў, — рукі засумавалі па сапраўднай справе. Таму своеасаблівым святам стала 7 красавіка 1975 года — першы працоўны дзень. Дружна разгравалі рыдлёўкамі глыбокі снег, кастрамі разгравалі мёрзлую зямлю, дзяўбілі яе ламамі — рыхтавалі фундаменты будучых пабудов.

Колькі радасці было, калі ўступіў у строй палатачны клуб. Такі падарунак сябрам зрабіла брыгада будаўнікоў Васіля Жураўскага.

Вось у гэтым, бадай, адрозненне Залацінкі ад іншых новабудуўляў — тут у ліку першачарговых аб'ектаў узвалі клуб. Бо трэба было недзе сабрацца разам, каб засведчыць сабе і іншым, што вечная мёрзлата пачынае абжывацца.

Калі расказвалі пра гэтыя першыя дні, калі я назіраў за работай брыгад Фёдора Ваканава, Паўла Глухатарэнка, Васіля Жураўскага, міжволі ўспомнілася слова «штурм». Іменна прадуманы і абгрунтаваны штурм здавалася б невырадных норм выпрацовак. Увесь час імкнуўся зразумець, што рухае гэтым працоўным парывам? Галоўнае, бадай, гэта жаданне будаўнікоў правесці сябе — на што ж я здатны, спрадвечнае імкненне зрабіць лепш і больш.

Васіль Жураўскі стаў нашым экскурсаводам па пасёлку будаўнікоў БАМа. Сёння Залацінка ўжо набыла контуры сапраўднага гарадскога пасёлка. Галоўная вуліца — праспект імя Героя Саўецкага Саюза Мікалая Кедышкі. Паабалал яе размясціліся пошта, дом быту, ашчадная каса, бальніца, школа, гасцініца, магазіны — прамтаварны, прадуктовы, кніжны; шмат іншых пабудов.

Будаўніча-мантажны поезд № 578, які базіруецца ў Залацінцы, налічвае каля 600 чалавек. З іх амаль 400 прыехалі з Беларусі.

Васіль пазнаёміў нас з дзяўчатамі-малючкамі, брыгаду якіх узначальвае Святлана Аўсюк.

— Сапраўды, залатое месца тут, — захапляўся дзяўчыца. — Асабліва летам, калі зеляніна навокал і цудоўныя сібірскія кветкі. А паветра якое! Настоенае на травах, чыстае, гаючае, бы бальзам.

А чаму Залацінка называецца? Ды таму, што багацці побач незлічоныя: каксуючы вугаль, жалезная руда, шмат іншых карысных выкапняў.

Дзяўчыцы з такім захапленнем расказвалі пра свой пасёлак, пра багацці і цудоўную прыроду мясцовага краю, што, здавалася, яны пражылі тут не адзін дзесятак гадоў. На самай жа справе яшчэ і года не мінула, як прыехалі хто адкуль. Будаўнік Ларыса Асіпенка — з Полацка, Ніна Чорная — з Бабруйска, Наташа Лапшава і яе сяброўка Ганна Шахрай — з Брэста, а брыгадзір Святлана Аўсюк працавала раней у віцебскай цырульні «Луннік».

Тут жа ўсе яны аб'ядналіся ў дружную брыгаду муляроў-тынкаўшчыкаў. Клопаты — на ўсіх, радасці — таксама. І калі збіраюцца вечарам у інтэрнаце, то слухаюць пласцінкі, вядуць размовы пра планы на будучае, пра любімых артыстаў і новыя кнігі.

— Тут, на БАМе, хлопцы і дзяўчыцы сталі больш сур'ёзнымі, быццам пасталелі, — расказвае Васіль Жураўскі. — І яшчэ што важна — дык гэта іх сталае пачуццё гаспадароў. Памятаю такі выпадак. З першага дня вырашылі берагчы прыроду. Без патрэбы не знішчаць ніводнага дрэўца. Таму і растуць цяпер побач са сценамі дамоў прыгожыя сосны і лістоўніцы. А аднойчы здарылася так, што бульдозерыст выкараваў без патрэбы дзве лістоўніцы. Яго добра «прабралі» сябры... І гэта тут, дзе на кожным кроку лес, дзе дрэвамі, як кажуць, хоць гаць гаць.

У адной з разоў мы прыгадалі артыкул, змешчаны ў гаванскім часопісе «Гранма».

«Вярнуўшыся з будаўніцтва тунеля ў Нагорным, — пісаў кубінскі журналіст, — я пры дзённым святле ўбачыў Залацінку. У наш першы прыезд яна была схавана змрокам, а цяпер ляжала, як на далоні, на схіле сопкі. Сімпацічны пасёлак, выдатна спраектаваны... Не выпадкова гэты пасёлак заняў першае месца на конкурсе цэнтральнай зоны БАМа... Я перакананы: саўецкі чалавек не можа не марыць. Гэта як прага, якая ніколі не знікае. Ёсць нейкая асабліва сіла, якая прымушае саўецкіх людзей біцца за ажыццяўленне, здавалася б, немагчымага. Але саўецкі чалавек усё можа!»

Я падумаў, што гэтыя словы і пра Васіля Жураўскага, пра хлопцаў яго брыгады.

Расце, прыгажэ пасёлак саўгаса «Любань» Вілейскага раёна. Толькі за апошнія пяць гадоў, акрамя многіх вытворчых аб'ектаў, узведзены чатыры 18-кватэрныя будынкі, дзіцячыя яслі-сад, Дом культуры. На капітальнае будаўніцтва затрачана звыш пяці мільёнаў рублёў, у тым ліку 566 тысяч — на жыллё. Уведзена ў строй больш як пяць тысяч квадратных метраў жыллой плошчы.

Яшчэ больш трэба будзе зрабіць у новай пляцоўцы. Ужо сёлета адкрылася сярэдняя школа, а ў далейшым працаўнікі гаспадаркі атрымаюць спартыўны комплекс, дзіцячыя сады ў брыгадах. Значна ўзрасце аб'ём жыллёвага будаўніцтва. Пры гэтым, адначасова з дзяржаўнымі асігнаваннямі, выкарыстоўваюцца сродкі саміх рабочых і служачых. Тым больш, што месячны бюджэт сям'і з трох-чатырох чалавек у сярэднім складае каля трохсот рублёў.

Дырэкцыя саўгаса сумесна з прафсаюзам прыняла рашэнне аб будаўніцтве васьмі двухпавярховых жылых дамоў кааператыўным метадам. Гаспадар будучай кватэры ўносіць адрозна палавіну яе кошту. Астатняя ж сума выплачваецца ў крэдыт. Ён выплачваецца за кошт пазыкі Дзяржбанка і часткі прыбытку саўгаса, якая выдзяляецца на культурна-бытавое будаўніцтва.

Ужо гатовы першыя такія дамы. У кожным — дзве камфартабельныя кватэры з лакамі ў двух узроўнях, усе выгоды.

Працягваецца індывідуальнае будаўніцтва. Намечана здаваць у год па 12—14 дамоў. Саўгас дапамагае будоўшчыкам матэрыяламі, транспартнымі сродкамі.

ТУТ ВАРАЦЬ БЕЛАРУСКІ ЭЛЬ

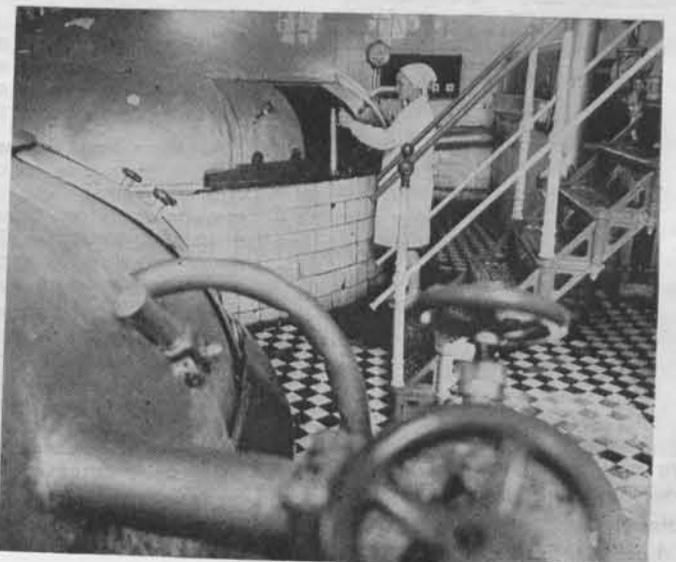
дзе працавалі ўдзельнікі гэтых падзей Ч. Дыбоўскі, К. Вансевіч, А. Хрышчановіч. Цяпер яны ўжо на пенсіі. На пенсіі і Міхаіл Крушэўскі, які аддаў заводу сорак год жыцця.

У 1939 годзе завод быў нацыяналізаваны. Пасля вайны, якая прынесла гораду страшэнны разбурэнні, Лідскі пиваварны завод, які ўвесь горад, пачалі адбудоўваць нанова. З цягам часу яго рэканструявалі, паставілі новае абсталяванне, стваралі новыя гатункі піва. Толькі сёлета завод выпусціў каля двух мільёнаў дэкалітраў піва і 450 тысяч дэкалітраў безалкагольных напіткаў. А піва «Лідскае» вольна ўжо некалькі гадоў выпускаецца са Знакам якасці.

Выдатную якасць гэтага піва прызнаюць і пакупнікі, і спецыялісты з Гродзенскага піўзавода, пивавары з Літвы і Латвіі, з якімі лідчане сябруюць і спаборнічаюць.

НА ЗДЫМКАХ: сярод новых карпусоў завода стаіць стары будынак з трубой, на якой лічба — 1876, дата нараджэння завода; за якасцю піва сочаць мікрабіёлаг Галіна САЙЧЫК, лабарантка Галіна САКАЛОўСКАЯ, хімік Святлана МАРКЕЛАВА; у варачным цэху.

Я. КАЗЮЛЯ.
Фота аўтара.

ваюцца лішэннем свабоды на пяць лет или штрафом до 20 000 рублей.

Но индустриальное воздействие на окружающую среду стало столь интенсивным, что экологического регулирования в рамках одной страны уже недостаточно. Вот почему все большее значение приобретает международное сотрудничество в этой области.

Вероятно, в будущем примером такого сотрудничества назовут деятельность Совета Экономической Взаимопомощи. В его рамках создан специальный Совет по проблемам охраны и улучшения окружающей среды, осуществляется программа сотрудничества ученых социалистических стран почти по 160 экологическим проблемам, на основе кооперации налажено производство современного оборудования и приборов. Страны — члены СЭВ, выпускающая 33 процента мировой промышленной продукции, ответственны лишь за 15 процентов загрязнения среды, и не последнюю роль в этом играет их сотрудничество.

Оно становится примером для других стран и еще одной гарантией в деле защиты природы.

Что касается нашей страны, то, как отметил еще раз в интервью Французскому телевидению Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. Брежнев, она является сторонницей объединения усилий на общеевропейской основе в решении насущных задач современности, в том числе защиты окружающей среды.

Юрий ШЕБАЛИН.
АПН.

На граніцы СССР і Польскай Народнай Рэспублікі.
Фота У. КАЗЛОВА.

ЗА МІР І САЦЫЯЛЬНЫ ПРАГРЭС

«Сусветнае сацыяльнае становішча» — так названа адно з пытанняў парадку дня XXXI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. У Трэцім камітэце па праблемах сусветнага сацыяльнага становішча выступіў прадстаўнік Беларускай ССР Л. Максімаў. Ён падкрэсліў, што паглыбленне эканамічнага крызісу, якое адбываецца цяпер у капіталістычных краінах, аказвае вельмі моцнае ўздзеянне на ўсе бакі грамадскага жыцця гэтых краін. Есць нямала і іншых фактараў, якія вядуць да пагаршэння становішча народных мас у капіталістычным свеце. Гэта — нябачаны рост інфляцыі, павелічэнне сусветных цэн на прадукты, што аслабіла цяжкім гнётам класецца на эканоміку многіх краін, якія сталі на шлях развіцця.

На сацыяльнае становішча ва ўсім свеце і ў асобных краінах пагубны ўплыў аказвае гонка ўзбраенняў. Некалькі пытанняў, звязаных з ліквідацыяй каланіялізму, адначасова абмяркоўваюцца ў Чацвёртым камітэце. Па аднаму з іх — аб ажыццяўленні Дэкларацыі аб прадастаўленні незалежнасці каланіяльным краінам і народам — выступіў прадстаўнік Беларускай ССР М. Марушкевіч.

Больш як 80 прадстаўнікоў дзяржаў і міжнародных арганізацый прынялі ўдзел у абмеркаванні дзейнасці ААН у галіне аховы навакольнага асяроддзя. Ад Беларускай ССР выступіў В. Пяшкоў. Гаворачы аб праграме ААН па навакольным асяроддзі, ён падкрэсліў неабходнасць накіравання асноўнай долі сродкаў на ажыццяўленне першачарговых праектаў і вырашэнне праблем, якія маюць важнае значэнне для ўсіх дзяржаў. Такія праблемы, у прыватнасці, з'яўляюцца барацьба з забруджаннем вады і атмасферы, марскога асяроддзя, а таксама выкарыстанне прэсных вод, стварэнне безадходнай тэхналогіі, захаванне і павышэнне ўрадлівасці глебы, распрацоўка глабальнай сістэмы нагляду за станам біясферы і ацэнкі ўплыву на яе чалавечай дзейнасці.

Прадстаўнік Беларускай ССР П. Бяляў выступіў у Пятым камітэце, дзе абмяркоўваецца дзейнасць ААН па адміністрацыйных і фінансавых пытаннях. Ён выказаў неспакой у сувязі з празмерным і непраўдзным ростам бюджэту Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, падкрэсліў неабходнасць эканомнага і рацыянальнага выкарыстання сродкаў ААН.

на зямлі бацькоў

ПАРАЎНАННІ РЫГОРА РЫБАКА

Гэта сустрэча адбылася праз 47 гадоў. Не па сваёй волі разлучыліся браты Мікалай і Рыгор Рыбакі. У 1928 годзе паехаў старэйшы з братаў Рыгор у Канаду. Збіралі яго за акіяна ледзь не ўсім сям'я. Хто даў святку, хто харчоў на дарогу, а малодшы брат Мікалай зняў з сябе боты: бяры, маўляў, тут і ў лапцях праходзім. З тым і паехаў Рыгор у краіну, дзе, паводле чутак, кожны бядняк можа стаць багацеем...

Мы сустрэліся з канадскім госцем у доме Мікалая Рыбака на ўсходняй Хойна Пінскага раёна. Рыгор паспеў ужо шмат пабачыць, сустрэцца з землякамі, раскажаць аб сабе, даведацца аб тым, што цікавіць самога.

Наш зямляк кажа:

— У маім жыцці і сотай долі не набярэцца тых радасцей, што выпалі на долю маёй радні тут, у Краіне Саветаў. Усе сорак гадоў да самай пенсіі я кожны дзень думаў аб кавалку хлеба. Абяцаны заморскі рай сустрэў нас, беларусаў, не толькі чужым небам, чужой мовай, але і галоднымі вачыма тысяч такіх жа беспрытульных і бяспраўных эмігрантаў, як і мы. Кім толькі не давялося працаваць: будаваў дарогі, карчаваў лес, здабываў руду, пасвіў кароў. І ўсюды заробленых долараў ледзь хапала на такое-сякое жыццё.

Рыгор Ніканоравіч успомніў, што перад ад'ездам сюды яго прасілі даведацца, які ў Беларусі размер дапамогі па беспрацоўю.

— Ну, і што ж ты ім скажаш? — уступае ў гаворку Марыя Лаўрэнцьеўна, жонка брата.

— Скажу, што са сваім пытаннем мае сябры спазніліся амаль на паўстагоддзя. Як я зразумеў, тут у вас закупаюць не тым, чым заняць вольныя рукі, а дзе іх узьць. У кожным нумары раённай газеты бачу аб'явы: патрабуюцца на работу, патрабуюцца...

У хату зайшоў сын Мікалая Ніканоравіча Іван. Ён з жонкай і дзецьмі жыве ў Крывым Розе. Працуе аўтамеханікам. Кожны год у адпачынак на сваёй машыне прыязджае ў родныя мясціны. У пляменніка да дзядзькі таксама пытанні: ці пазнаў сваю вёску, ці сустрэўся з аднагодкамі.

Канадскі госць ахвотна адказвае. Ад старой вёскі, якую ён памятае, хіба што назва засталася без змены. З усім астатнім яму прыйшлося знаёміцца нанова. Калі раней самымі славутымі аб'ектамі Хойна былі асабняк памешчыцы Манчынскай і царква, то цяпер ён убачыў сярэдняю школу, клуб, бібліятэку, новыя магазіны, сталовую, фельчарска-акушэрскі пункт. Няма і ў паміне хацінак, у якіх жыла сям'я Рыбака і сотні іх аднавяскоўцаў. 150 дамоў-прыгажуню пабудавана толькі за апошнія дзве пяцігодкі.

— Вы ў Савецкім Саюзе толькі з газет ведаеце аб інфляцыі і росце цэн. А нам даводзіцца з гэтым сутыкацца штодзённа. Напрыклад, хатні падатак (ёсць такі ў Канадзе) пасля вайны павысіўся ў шэсць разоў. Больш як сто долараў у месяц каштуе, напрыклад, кожнай сям'і газ. У Савецкім Саюзе іншая справа. Мой пляменнік атрымаў у Крывым Розе двухпакаёвую кватэру. Зусім бясплатна. І квартплата малая. Для канадскага рабочага, які аддае за жыллё ледзь не палову заробку, гэта проста няздзейсная мара.

Рыгор Ніканоравіч цікавіўся і калгаснымі справамі. Яму паказалі палі, фермы. Асабліва здзівіла яго тое, што на сотнях гектараў топіх балот, якія акружалі раён Хойна, цяпер вырошчваюць высокі ўраджай збожжавых, бульбы, буракоў. Аднойчы папрасіўся на сенакос з калгаснікамі, бо гэта таксама памяць юнацтва, незабыўны ўспамін аб Радзіме.

Размова заходзіць аб сябрах дзяцінства, аб аднагодках. Мала хто застаўся ў жывых, многіх забрала вайна. З хваляваннем перачытваў ён прозвішчы на абеліску землякам-героям, якія загінулі за Радзіму. Колькі знаёмых імён родных, суседзяў, проста аднавяскоўцаў.

— Тут я яшчэ раз зразу меў, якой дарагой цаной дасталася савецкаму народу перамога над фашызмам. Расказвалі мне аб трагедыі суседняй вёсачкі Невель, дзе гітлераўцы знішчылі амаль усё мірнае насельніцтва, не пашкадавалі нават дзяцей.

Мікалай Ніканоравіч расказвае, якой неверагоднай здавалася закінанскаму госцю гісторыя сям'і Міхальчукоў. Муж Антаніны загінуў на фронце. Засталася ўдава з чатырма дзецьмі на руках. І што ж? Прайшлі гады, старэйшы сын Сцяпан закончыў універсітэт і цяпер працуе пракурорам у Мінску. Іосіф пасля заканчэння інстытута прызначаны дырэктарам вучэбнага камбіната ў Пінску. Міхал стаў архітэктарам. Дачка Вольга аптэчымі работнік.

А калі Рыгор Ніканоравіч даведаўся, што сын хойнскага селяніна Мікалай Румак стаў вучоным і працуе ў Акадэміі навук БССР, здзіўленню яго не было мяжы. Даведаўся ён таксама, што ў Хойна 250 выпускнікоў мясцовай школы закончылі інстытуты і тэхнікумы. Ды вось і ў брата Мікалая Ніканоравіча, акрамя сына Івана, атрымала вышэйшую адукацыю і дачка Надзея.

— Нам, выхадцам з Беларусі, — кажа Рыгор Ніканоравіч, — даводзіцца ў Канадзе чуць шмат хлусні аб нашай Радзіме, быццам цяжка жыць савецкім людзям. Я ніколі не верыў гэтым выдумкам. Цяпер мне зразумела, чаму ад нас хаваюць праўду.

С. ШАПРА.

НАВАСЕЛЛЕ—ЗВЫЧАЙНАЯ З'ЯВА

Я трэці раз прыехаў з Канады на Піншчыну. Некалькі дзён мы з жонкай Вольгай гасцілі ў вёсцы Наваселле, адкуль яна родам. Тут жыве сястра жонкі Марыя Сержук. Яна працуе ў саўгасе-тэхнікуме. Здаецца, прайшло зусім мала часу пасля нашага апошняга прыезду, а колькі прыемных перамен. У цэнтры саўгаснай сядзібы вырас прыгожы двухпавярховы клуб, з'явіліся сучасныя магазіны. Вялікае ўражанне пакідае дзіцячы сад. Вясковым дзесям-дашкольнікам створаны самыя выдатныя ўмовы для адпачынку, гульні і карысных заняткаў. І выхоўваюцца яны амаль поўнацю за кошт калгаса. Аб такіх дашкольных установах канадскія рабочыя толькі могуць марыць.

Наваселле, я пераканаўся, не выключэнне. Такія ж прыемныя перамены прыйшлі ў кожную палескую вёску.

З хваляваннем хадзілі мы з жонкай па Пінску. За нейкіх дзесяць гадоў на паўночнай ускраіне горада, адкуль дарога вядзе на Наваселле, вырас вялікі жылы мікра-раён. І самае дзіўнае, што гэтыя сучасныя ўтульныя кватэры рабочыя і служачыя не арандуецца, як у нас у Канадзе, а атрымліваюць у бестэрміновае карыстанне.

Нам з жонкай радасна за сваёй землякоў, за іх дасягненні. Гэтымі поспехамі ўсе жыхары Піншчыны могуць законна ганарыцца.

Ф. ШЧУЧКО.

КАК ЖИВУТ РУССКИЕ

Статья под таким заголовком была напечатана в 26-м номере западногерманского журнала «Шпигель». Ее автор, профессор Академии общественных наук при ЦК КПСС А. Белоусов, polemизирует с американскими журналистами Хейнриком Смитом и Робертом Кайзером, выступившими несколько раньше на страницах того же «Шпигеля» с тенденциозными заметками о «повседневной жизни» в СССР.

Думаем, что нашим соотечественникам, которым доступна книга Х. Смита и Р. Кайзера, небезинтересно будет ознакомиться с контраргументами, выдвинутыми советским ученым А. БЕЛОУСОВЫМ.

Умом Россию не понять,
Аршином общим не измерить:
У ней особенная стать —
В Россию можно только верить.

Автором этих стихов является Федор Тютчев, человек, который знал свою страну, уважал свой народ и любил его. Написать эти стихи его побудили, очевидно, «знатоки» России, с которыми поэт нередко встречался во время своих зарубежных поездок.

Эти его слова, насчитывающие уже более ста лет, не потеряли своей актуальности и сегодня. Ибо не вымерли «русофилы» — люди, воображение которых о чем-то «типично русском» неразрывно связано с самоваром и пол-литром водки, с балалайкой и иконой, эти «знатоки», которые не могут понять простой истины: наша страна, пренебрегающая «священными законами» капитализма, наперекор всем пророчествам

не перестала существовать, не погрязла в отсталости, а, наоборот, вошла в сообщество мировых держав.

Некоторые люди так уж созданы: если что-то для них непостижимо, то значит — сие от лукавого! Если им что-то не по нраву, значит, это настоящее, ложное. Но нравится это им или нет, а жизнь не стоит на месте. Ее пути не обязательно должны быть идентичными с туристскими трассами и не определены заранее запрограммированными сценариями, с которыми часто прибывают к нам, чтобы «открывать Советскую Россию». Мы не хотим обобщать. Гости бывают разные: ориентирующиеся и не ориентирующиеся, доброжелательные и предубежденные, благодарные и неблагодарные.

Впрочем, стоит ли так много рассуждать на эту тему, — сколько людей, столько и характеров. Мы не хотим вообще говорить об этом. Видимо, больший интерес представит наблюдение за тем, как иностранец, который рискнул отправиться в путешествие «на восток от цивилизации», продвигается сквозь незнакомую ему среду. Как правило, на основании внешних черт начинает он сравнение с собственной страной. Отмечает, как одеты русские, каково обслуживание в отелях. Осматривает выстав-

ки, переводит цены в марки, франки, доллары.

На расстоянии, из газет и фильмов, советский человек выглядел как-то иначе. А если встречаешься с ним на улицах Ленинграда или Киева, то не отличишь почти от жителя Гамбурга или Мюнхена. Только москвичи постоянно куда-то спешат, словно у них всегда такое чувство, что они опаздывают. А вообще-то и они такие же люди, как и в любом другом городе: одни выглядят озлобленными, другие веселыми; чаще все они откровенны. Многим иностранцам импонирует способность советских людей критически приглядываться к себе со стороны, их умение разряжать назревающую ссору шуткой: «Послушай-ка, как это ты сумел в течение одного только дня наделать столько глупостей?» «Это весьма просто — я рано встаю».

Иных туристов, которые превыше всего ставят личные интересы и выгоду, свое благосостояние, поражает великодушие русских, присущая их натуре щедрость, готовность забыть обиды и быстро примирять спорящих.

Все эти наши черты никакая не поза, а существенные признаки, которые выстраивают вековой опыт всего народа».

[Окончание на 6-й стр.]

PEOPLE'S WELL-BEING--SOCIALISM'S SUPREME GOAL

By Nina LUSHINA,
Candidate of Science (Economics)

What are the most characteristic features of production under socialism? The first answer is community of its economic and social aims. Economic growth may be important but under socialism it is not an end in itself, it is rather a base for achieving social goals, above all, the people's well-being.

The national income under a socialist system, with planning and collective ownership, belongs to all the working people, and its growth is high and stable. In the last five-year period (1971-1975) the average annual growth rate in national income in the socialist countries was as follows: Bulgaria—7.9; Hungary—6.2; the GDR—6.0; Poland—12.4; Romania—11.2; Czechoslovakia—6.6 per cent. In the USSR it was 5.6 per cent, and the overall growth in the national income in the last five years was 28 per cent.

HOW THE NATIONAL INCOME IS USED

Two-thirds to three-quarters of the national income in the socialist countries goes to meet the people's material and cultural needs. The rest is spent on increasing production and other national needs.

Only under socialism can a sound balance between consumption and accumulation be achieved—in capitalist countries the people usually consume less than 50 per cent of the national income, while accumulation is within 16-18 per cent. The explanation is a social group whose consumption is parasitic (the bourgeoisie, the coupon clippers and their many henchmen).

An important indicator of the standard of living in socialist countries is the per capita real income index (there are two main parts of this income—wages and the social consumption fund). In the USSR this indicator went up 24 per cent during the last five-year period.

Under socialism the distribution of funds for consumption is based on the amount and quality of work done by the individual, paid in cash. Commodities have fixed prices, so when income is spent on commodities, these are distributed according to work done. For satisfaction of material needs depends on both nominal wages and prices, and the relationship between them is the real wage, i.e., the ratio between nominal wages and the price index of goods and services.

Real wages are growing steadily in the socialist countries. In 1974 they were up 13 per cent, against 1970, in Bulgaria, 16 in the GDR, 13 in Hungary, 36 in Poland, 12 in Romania, 15 in the USSR, and 15 in Czechoslovakia. In the Soviet Union, wages and salaries increased on the average by 20 per cent between 1971 and 1975, and payments to collective farmers rose 25 per cent.

Material benefits, too, depend on the aggregate social product for consumption. So under socialism every worker is interested in increasing output, increasing the social product.

Distribution is not limited to material things. It includes things of cultural value, education and training. Here the socialist system has still greater advantages. It should be remembered that under capitalism cultural benefits are still less fairly distributed between workers and rulers than material goods,

for an interest in culture usually only starts after more urgent needs like food, clothing, housing are met, and the capitalist system does not give the worker much opportunity for culture and education.

WHY WE TRY HARDER

Since a considerable part of the consumption fund is shared out in proportion to the quantity and quality of work rather than equally, every worker is personally interested in doing more and better work. This raises the standard of training and productivity, and also ensures that every member of society must work, that no class or group or person becomes a parasite.

Distribution according to work done is a basic principle of distribution under socialism, but not the only one. For it is supplemented by social distribution from the social consumption fund, also out of the national income. This includes free medical service, free education, social security, holidays with pay, funds for housing maintenance and cultural needs.

This dual principle of distribution—for work done and through the social consumption fund is an important feature of socialism as the first stage in building communism.

The social consumption fund averages a quarter of the people's cash income in CMEA countries, and it is growing. This fund also reduces the gap between per capita incomes in different sized families.

The per capita consumption of a family will depend more on its composition than upon the actual wages of its breadwinners, more on how many are at work, and how many children and other dependents in the family. The social consumption fund, on the other hand, will see to it that the state takes on a considerable part of the cost of rearing children, caring for invalids and old people. The proportion of free services given in this way varies in the CMEA countries, but it lies between 10 and 15 per cent of the people's incomes, or almost twice as much as in non-socialist European countries. Disbursements from the social consumption fund increased by 40 per cent in the last five-year period in the Soviet Union.

In the 1971-1975 period, wages went up for many groups of workers in most socialist countries; family allowances were introduced (or increased), and there were extra benefits for mothers and for newlyweds; on the average, pensions were increased, plus better pension coverage for collective farmers, higher student stipends and sickness benefit grants, and so on. Working hours were also cut in some socialist countries.

The Congresses of Communist and Workers' Parties in the countries of the socialist community have worked out a strategy of social and economic development for the next five years, with the well-being of the people as the goal. The 25th CPSU Congress programme includes pay rises averaging 16 to 18 per cent, and 24 to 27 per cent higher incomes for collective farmers from their farms, 545-550 million sq m of new housing, a 28 to 30 per cent increase in social fund disbursements, and improvements in the health, educational and cultural services.

All our plans, the whole policy of our Party have one main goal—better life for Soviet people.

TWO things set the flax-mill in Orsha apart. First, it is the world's biggest producer of popular linens. Second, almost all its 11,000 workers are women.

Spinner Yevdokiya Benediktova has been there for 26 years, first working on the so-called electric spinning machine. It was no easy job—tough physically, noisy and a lot of dust.

As time went by, the old looms were scrapped and improved modern machines were installed. The work became easier, and wages, because of higher productivity, went up.

GOOD FOR PRODUCTION—GOOD FOR THE WORKER

One could easily paint the shop walls in soft, relaxing colours, plant flowers all around and pipe in music during hours, but as long as the tools aren't getting better, the above are merely window-dressing. During the 9th Five-Year Plan almost

filled kitchen. Now one can breathe easily right by the looms.»

A special laboratory for controlling excess gas in the air has been set up. Dust probes are taken regularly at every production section.

The same laboratory controls noise and lighting intensity at work places. I remembered previous visits to textile mills, where in some places you could hardly hear yourself think. But here I could talk easily with any of the workers—there was literally no noise at all.

«More was done to make our work easier in the last five years,» one of the weavers told me, «than during the mill's entire previous history.»

The mill's medical staff echoed her words. The factory has six paramedical centres, seven centres with qualified MDs and its own disease-prevention sanatorium.

Disease prevention is the main job of the medical centres. Workers also go there for check-ups, and the centres are responsible

THE BEST CONDITIONS FOR WORK

all the main equipment at the shop Yevdokiya Benediktova works in was replaced, costing the mill 2,700,000 roubles. Another 2,000,000 roubles went to rebuild the ventilation system.

«What makes the administration spend so much money on renovations? Who benefits most—production or the workers?» I asked Vladimir Lakhtin, the mill's General Director.

«That's a question that never bothers us,» said the Director.

«In a socialist system the interests of the enterprise and the workers can't be separated. So the drive to modernize production and equipment and, in the long run, raise labour productivity shouldn't be looked at as just 'to squeeze' an 'extra' metre of cloth out of each working place. We could have increased labour productivity by reorganizing the work schedule and setting higher production quotas on the old equipment. But when raising efficiency, the quality of labour has to be considered. We have the latest equipment in the third section of the mill which opened at the end of the 9th Five-Year Plan. Naturally, labour productivity is highest there. But the worker has also benefited. An average worker spends only 50 per cent of her time doing physical manipulation. The rest is spent on observation and control.

«Wages went up more than 24 per cent during the last five-year period. And let's not forget one more interested party—the consumer. Demand for our linen—the most hygienic and useful fabric—is growing by leaps and bounds.»

And what about the flowers and soft colours with which our story began? That's all there too.

THE PHYSICAL CLIMATE...

Small fountains, air moisteners, gurgle beside every machine. These fountains are a must, because a healthy climate means better labour conditions.

«Only a few years ago,» Maria Smirnova, chairman of a shop TUC at the second weaving production section, told me, «the picture here was quite different. The shop sometimes looked like a hot steam-

for the distribution of free and discount vouchers for sanatoriums. About 1,200 people receive these every year.

...AND THE MORAL

The following also has to be looked at: it isn't only comfortable looms or fresh air in the shop that mean good labour conditions, but a fair evaluation of every worker by his teammates, respect for each other and a good outlook within the collective.

I was at the meeting that summed up two years of socialist emulation. In a crowded and festively decorated conference hall the best workers were being honoured. The General Director read out the awards list—20 TV sets, 10 refrigerators, gold-plated watches, tape recorders and transistor radios went to the top workers.

What was most noticeable, however, were not the valuable gifts, but the sincere applause and the pride for the high evaluation of their work that each of the prize-winners felt.

The mill's administrators think that creating a good psychological atmosphere is no little affair, even inviting sociologists from Moscow to look into it. But quite a lot has been done without their recommendations.

There are colourful wall newspapers in the shops with congratulations to the workers on various occasions. There is a hairdresser's attached to the shop.

The administration and the TUC have managed to cope with many domestic questions that affect people's mood and confidence. Housing used to be a problem. But a new residential centre is now appearing on the bank of the Dnieper; 600 families moved to new apartments in five years. There are nine comfortable hostels for the unmarried women. Young mothers don't have to worry either—the enterprise has 15 kindergartens.

«Is concern for the workers,» I asked the Director, «your personal credo as an administrator?»

«Enough praises,» he smiled, and then said seriously, «but this is our Party's general policy.»

V. KHODOSOVSKY

In the ninth five-year period the volume of industrial output of the Brest Electromechanical Plant has increased 5 times, labour productivity has increased 3 times. ON PHOTO: one of the shops of the Brest Electromechanical Plant.

КАК ЖИВУТ РУССКИЕ

[Окончание. Начало на 4-й стр.]

Природа и история никогда не были благосклонными к России и Советскому Союзу.

Рассчитывая только на собственные силы, в одиночку человек не смог бы преодолеть таких трудностей. Только сообща, вместе с общиной и соседями, — всем миром. Так постепенно зарождался дух коллективизма, которым пронизаны все сферы нашей жизни. Кто этого не понимает, тот ничего не поймет в нашей системе.

Советский Союз не просто страна, а континент. Возьмем, к примеру, один день нынешнего года — 1 мая: 25 градусов тепла на Кавказе, 25 градусов мороза на Таймыре. Лето, во время которого одни районы страдают от жары, зато в других непрерывно льет дождь.

Как следует управлять государством, в котором люди в одной области только проснулись, а в другой уже кончают свой трудовой день? Страной, где в школах и учреждениях говорят более чем на 100 языках? Если в западноевропейских странах, при всей прозрачности их территорий, полно всяких трудностей, нерешенных проблем, то почему их не может быть в СССР, если в дополнение ко всему они являются следствием сурового климата?

Да, наш будничнейший день неоднородный, напряженный и по-своему полон противоречий. Чтобы понять нашу действительность, недостаточно беглого взгляда на витрины и на цены. Выражаясь научно, Советский Союз не понять статически, это значит — невозможно объективно оценить современное положение вещей в нашей стране, если не знать, каковы были истоки Советской власти.

Мы не питаем иллюзий. Недостатки проявляются у нас не потому, что мы их не замечаем, или же не хотим, чтобы было лучше. Просто они существуют потому, что все сразу невозможно решить. Недостатки у нас существуют не потому, что мы руководемся социалистическими принципами ведения хозяйства, а в результате нарушения этих принципов.

После Октябрьской революции Советский Союз преодолел гигантский путь — в течение неполных 60 лет из средневековой шагнул в XXI век. СССР должен был этого добиться любой ценой, ибо многочисленные «друзья» социализма не ограничивались исключительно критикой в борьбе против Советской Республики. Принимая во внимание постоянно надвигающиеся грозы — а их было очень много, — мы отдавали предпочтение не тем проблемам, которые, рассуждая абстрактно, казались логичными, но тем, от которых зависел ответ на один и тот же вопрос, постоянно стоявший перед нами: быть или не быть?

Таким образом, нам надо было быстрее наверстать то, чего — помимо нашей воли — требовали обстоятельства, откладывая до лучших времен другие дела. В некоторых областях недостатки, являющиеся неизбежным следствием прошлых лет, можно встретить еще и сейчас. Короче говоря, образование Советского Союза как социалистической державы не произошло мгновенно, одним махом, — для этого необходимо было напрячь все силы. Однако каждое напряженное усилие, в том числе и экономическое, может вызывать брешь в гармонии развития отдельных отраслей, перебои в снабжении и в оказании услуг.

Главный недостаток нашей повседневной жизни, изъятый в торговле и сфере услуг, является почти неизбежным следствием неизмеримо быстрого продвижения вперед в неблагоприятных внешних условиях, которые спутствовали Советскому Союзу по крайней мере на протяжении сорока лет его существования.

Наши противники неустанно твердят, что главной причиной «узких мест» в области потребления является бремя вооружений.

Не подлежит сомнению, что уменьшение расходов на вооружение позволило бы нам быстрее решить многие хозяйственные проблемы. Однако мы вооружаемся не для того, чтобы иметь как можно больше мегатонн. Мы не можем упускать из виду тех мегатонн, которыми располагают другие.

Когда говорят как об аргументе о том, что размеры советского вооружения превышают оборонные нужды СССР, то мы вспоминаем, что слышали нечто похожее уже в 1941 году. С точ-

ки зрения штабов НАТО, наверняка все было бы о'кей, если бы советские средства обороны во всех областях отставали на шаг или два от наступательных средств США.

Однако уровень материальных и духовных благ неуклонно растет, а это создает основы для роста реальных доходов. Экономика нашей страны не знает никаких кризисов. За последнюю четверть века промышленное производство в СССР выросло десятикратно. В прошлом году оно составило 9/10 промышленного производства США, а в то время как в 1950 году едва одну треть.

Для Хейндрика Смита, равно как и для многих иных, которые пишут о Советском Союзе, удовлетворение материальных потребностей является почти синонимом жизни, критерием достоинств или пороков общественного строя. На эту тему и без нас хватает на Западе споров. Поэтому давайте лучше проследим, что интересует Х. Смита.

Как «живут русские» и как выглядит в настоящее время проблема удовлетворения их потребностей, из чего складываются эти потребности?

Накануне первой мировой войны в 1913 году национальный доход России (в тогдашних ценах) составлял 43 доллара на одного жителя против 154 долларов в Германии и 351 доллара в США. Это почти искусство — прожить на доход, который составляет менее 4 долларов на человека в месяц, к тому же в суровом климате России. И люди вынуждены были экономить на всем. Не каждый мог позволить себе даже на одну фуражку и один пиджак, которых должно было хватить на всю жизнь.

В 1975 году национальный доход СССР составил 362 миллиарда рублей, т. е. 1,2 биллиона марок. Средний заработок советского труженика достиг 146 рублей в месяц, т. е. 489 марок.

Вполне понятно, что советские люди сегодня питаются гораздо лучше, — это главное. Сегодня они едят в два раза больше мяса и масла, в три раза больше рыбы, яиц и маргарина, чем в 1950 году. К примеру, потребление мяса составляет 57 килограммов на человека в год (в ФРГ — 80 кг).

С точки зрения калорийности (свыше 3 тысяч калорий в день) питание населения СССР уже давно достигло оптимального уровня. Однако мы еще ощущаем нехватку животных белков. Поэтому на следующие годы поставлена задача увеличить на одну треть производство мяса и молочных продуктов. Такой же рост предусмотрен и в снабжении населения овощами.

В отношении потребления продовольственных товаров на душу населения (кроме мяса и фруктов) СССР уже не находится позади развитых стран Западной Европы, а в потреблении рыбы, молока, овощей и некоторых других продуктов опередил их. Хуже у нас обстоит дело с упаковкой. Однако, как часто у вас плохое качество товаров замаскировано красивой этикеткой!

Расход одежды (тканей) и обуви в странах Общего рынка к началу 60-х годов достиг определенного уровня насыщенности и теперь колеблется практически на уровне от 29 до 32 кв. метров тканей и 3,3 пары обуви в среднем на одного жителя в год. Советский Союз, который еще недавно в отношении потребления этих товаров находился далеко позади западноевропейских стран, на протяжении последних 10—15 лет резко увеличил их предложение как благодаря собственному производству, так и благодаря импорту. Он достиг уровня стран Общего рынка (в 1975 году расход тканей на душу населения в Советском Союзе составил 32,4 кв. метра, а кожаной обуви — 3,1 пары).

Климатические условия, конечно же, обязывают нас иметь в своем гардеробе дополнительно зимнее пальто. Мы больше ходим пешком, а поэтому нам требуется и больше обуви. Но если рассматривать вопрос в целом, то нас интересует в настоящее время мода, ассортимент и форма.

Быстрый рост оснащенности каждой семьи электрическим оборудованием и приборами домашнего обихода свидетельствует о том, что и в этой, довольно-таки важной отрасли потребления, советские люди достигли высокого уровня. И здесь мы приравниваемся к уровню западноевропейских стран: из каждых ста семей 76 имеют телевизор, 66 — холодильник, 65 — стиральную машину...

«Так-то оно так, однако как у вас обстоит дело с автомобилями?» — задает вопрос не один читатель, убежденный

в преимуществе западных стран. У русских и на это готова соответствующая шутка: «У нас зато больше стоянок для автомашин!»

Но, говоря всерьез, эта проблема не так проста, как кажется на первый взгляд: отдавать ли нам предпочтение частному автомобильному транспорту или общественному? Кто в городах должен регулировать проблемы закрытых для движения колесного транспорта зон и почему развитый индивидуальный транспорт должен свидетельствовать о преимуществах того или иного строя?

Должны ли и мы повторить ошибки других; кто допустил то, что автомобили создали пробки на улицах городов, породили или усугубили общественные и некоторые иные проблемы, начиная с проблемы стоянок для машин и проблемы окружающей среды и кончая огромным расточительством материальных средств и топлива?

Мы считаем, что проблема индивидуального транспорта не может быть частным делом, мы не намерены превратить автомобиль в «любимое детище русских». Правда, выпуск легковых автомобилей за последние пять лет увеличился у нас в четыре раза. Сегодня мы производим 1,2 миллиона легковых автомашин (в ФРГ 5,4 миллиона). На последующие годы, однако, запланированы более умеренные темпы увеличения выпуска легковых автомашин, но зато значительно возрастут капиталовложения в развитие общественного транспорта.

Долгие годы узким местом у нас считалась жилищная проблема. Это было связано с резким увеличением городского населения после революции и с огромными потерями, понесенными во второй мировой войне.

Быть может, для г-на Кайзера война является абстрактным понятием, но для Советского Союза это совершенно не было чем-то абстрактным. Более 20 миллионов убитых — преимущественно людей молодых, в которых сконцентрирована энергия народа. Еще больше раненых, из числа которых многие (около 25 процентов) полностью утратили трудоспособность и государство должно было взять на себя заботу о них.

На оккупированной гитлеровцами территории Советского Союза было уничтожено 40 000 больниц, 84 000 школ и опытных пунктов, 31 850 промышленных предприятий, свыше 100 000 сельскохозяйственных предприятий и 65 000 километров железных дорог. Более 6 миллионов зданий превращено в руины. Десятки миллионов людей лишились крова.

Строительная промышленность не могла совершить чудо. Не лишним будет также упомянуть, что часто, опять-таки из-за климатических условий, у нас на строительство домов, улиц и мостов требуется в 1,5—2 раза больше материалов, чем в ФРГ или США. В течение последних 20 лет у нас сдано в эксплуатацию свыше 2 миллиардов квадратных метров жилой площади (в ФРГ — 1 миллиард). Ежегодно в нашей стране строится 2,2—2,3 миллиона квартир.

Ощутимый прогресс достигнут в обеспечении советских семей отдельными квартирами. План предусматривает в последующие годы обеспечить каждого члена семьи отдельной комнатой и выделять дополнительно на каждую семью одну большую комнату. И еще один важный вопрос: у нас самая низкая в мире квартирная плата...

Еще более чем в городах изменились условия труда и быта в деревне. В 1960 году на одного человека, занятого в сельском хозяйстве, приходилось 5,4 киловатт-часов электроэнергии, а в 1975 году эта цифра выросла до 17. В больших масштабах проводятся мелиоративные и ирригационные работы, чтобы сделать наше сельское хозяйство менее зависимым от капризов погоды. Об этом, как и о некоторых других вещах, на Западе знают немного.

Для многих читателей на Западе будет странным тот факт, что СССР занимает первое место в мире по производству хлопка, стабильности сборов и т. д. В лучшем случае об этом знает узкий круг специалистов.

Многим ли известно, что в результате повышения среднегодовых температур и уменьшения количества осадков на протяжении XX века наступило значительное ухудшение климатических условий в Европейской части СССР? «Исследователи» вроде Смита это интересует в незначительной степени. Полоса засухи в Африке — это дело божье, а вот все чаще наблюдающаяся засуха в СССР — это дело социализма, — более или менее похожая метода лежит в основе вышеупомянутых рассуждений.

Далее, валовой сбор зерна в средне-западной части США сравнивается со сбором в засушливой полосе Украины, лежащей по левобережью Днепра. Таким образом, можно было бы сравнивать нашу зону за полярным кругом с субтропической территорией, чтобы подоб театральным жестом стучать себя по

лбу, приговаривая: смотрите и учитесь... у частных капиталистов...

За последние 15—20 лет благосостояние советского народа выросло в 2—3 раза. Разумеется, если критики смотрят на нас только под углом зрения банки черной икры, тогда у них несомненно есть повод проливать слезы...

В Советском Союзе расходы на здравоохранение взяло на себя государство. Мы отдем себе отчет в том, что содержание такой системы дело хлопотное и дорогостоящее. Для государства было бы дешевле дать бесплатно каждому гражданину автомобиль, чтобы только большие по своей инициативе ходили к частному врачу, которого должны были бы оплачивать из собственного кармана. О высоком уровне нашей системы здравоохранения свидетельствуют цифры: на 10 тысяч жителей приходится 31,5 врача (в ФРГ — 17,8), а также 116 больничных коек (в ФРГ — 113).

Здравоохранение — это не только лечение. Именно поэтому в СССР за последние 25 лет сеть санаториев и домов отдыха увеличилась с 3 700 до 11 600, а количество людей, пользующихся ежегодно их услугами, выросло с 3,8 миллиона до 27,5 миллиона. В целом все стационарные объекты, где трудящиеся проходят курс лечения или отдыхают, обслуживают ежегодно 48 миллионов человек, т. е. почти половину рабочих, людей умственного труда и колхозных крестьян (не считая пионерских лагерей, в которых летом отдыхают дети).

Ну, а как же представляется проблема удовлетворения духовных и общественных потребностей, что является необходимым условием всестороннего развития личности? Даже во времена, когда нам приходилось экономить на всем, советское государство никогда не экономило за счет развития в области просвещения и культуры.

В Советском Союзе учится свыше 90 миллионов людей, это значит каждый третий. На 10 тысяч жителей в нашей стране приходится 180 студентов (в ФРГ — 130). Не удивительно поэтому, что в народном хозяйстве нашей страны трудится самая большая армия инженеров — 3,4 миллиона дипломированных инженеров. Третья часть всех ученых и исследователей в мире приходится на Советский Союз (свыше 2,2 миллиона человек). И это все происходит в стране, в которой еще шестьдесят лет назад 76 процентов взрослого населения было неграмотным!

Советский народ по праву считается самым читающим народом в мире. В СССР насчитывается свыше 130 000 библиотек, ежегодно выходит около 100 тысяч наименований книг (в ФРГ — 35 тысяч) общим тиражом около 2 миллиардов экземпляров.

Некоторые туристы испытывают чувство разочарования, когда ни в одном ночном ресторане или другом заведении не встречают у нас такого явления, чтобы мерзость рекламировалась как «свободное искусство». Наше общество, не боясь прослыть старомодным, будет и впредь находиться в оппозиции ко всему, что под вывеской искусства распространяет яд, который должен убивать в людях веру в благородство, искусство, стремящееся воспитать современного герострата, для которого нет ничего святого, кроме жажды стать пупом земли.

В Советском Союзе существуют суровые законы, направленные против торговли наркотиками, а также против их употребления. Допустимо принудительное лечение алкоголиков. Существуют и другие законные средства, не допускающие никаких исключений, способствующие профилактике нравственного, духовного и физического здоровья человека.

Кое-кто определяет такое ограничение свободы «индивидуализации» личности прямо-таки как диктат. Другие, более тщательно подбирая терминологию, распространяют мнение о пуританизме советского общества; они при этом заявляют, что в отношении нравственности постылок некоторых лиц применяется «мятеж» подход.

Да, господа! Свинья всегда найдет себе грязную лужу. И у нас тоже есть такие, кто чувствовал бы себя хорошо в болоте секса и плейбоевских да плейгерловских выходок. Одни в силу своей ограниченности, другие в результате собственной пустоты, а третьи просто потому, что это им импонирует. У таких людей может проявляться двойная мораль как модное явление.

Однако вы напрасно искали бы их в партии. Тех, кто нарушает принципы и нормы партийной жизни, КПСС исключает из своих рядов. Среди 370 тысяч лиц, которые во время недавно проведенного обмена партийных документов не получили новых, наверняка были и такие, кто начал путать, то ли он служит народу, то ли народ служит ему! Партия показала им, что членство в КПСС не дает никаких преимуществ, — это честь, которую следует высоко ценить.

КОЛАСАЎЦЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

шую Беларускаю драматычную студыю. З двухсот хлопцаў і дзяўчат адабралі толькі трыццаць. Сярод іх былі ўжо добра вядомыя «тэатралы» з «Беларускай хаткі» Галубка, што па спрабавалі сябе на прафесійнай сцэне ў Міровіча, таленавітыя Мікола Міцкевіч, які потым стане адным з першых мастацкіх кіраўнікоў тэатра, і Кастусь Саннікаў, у далейшым — вядомы рэжысёр гэтага калектыву. Разам з імі паступілі на вучобу такія будучыя слаўтасці, як Павел Малчанаў, Цімох Сяргейчык, Аляксандр Ільінскі, Ліля Шынка, Стэфанія Станюта і Раіса Кашэльнікава.

Усе яны паехалі ў 1921 годзе ў Маскву ў Беларускаю драматычную студыю, на чале якой сталі выдатныя майстры МХАТа В. Смышляеў і Б. Афонін. Гады вучобы былі захапляюча цікавымі, знаёмства з лепшымі маскоўскімі тэатрамі—МХАТам, Малым, тэатрамі Вахтангава, Таірава і іншымі— для таленавітай беларускай моладзі стала выдатнай творчай школай.

«Асноўным прадметам у студыі,—пісаў потым у 1928 годзе ў «Палескай праўдзе» Мікола Міцкевіч, — была «сістэма Станіслаўскага». Але студыйцы захапляліся і шматлікімі моднымі тады тэатральнымі пlyingмі, нахвалілі псіхатэхнікі, акрабачыкі, біямеханікі. Гэтая тэатральная аснова прафесійнага навучання студыйцаў наклала адбітак на далейшы лёс калектыву будучых коласаўцаў, напрамак пошукаў тэатра, на творчую індывідуальнасць, якая так адрознівае яго ад іншых тэатраў рэспублікі.

У студыі былі пастаўлены спектаклі, якія потым склалі рэпертуар маладога тэатра. Тут ігралі народную драму «Цар Максімільян», шэспіраўскую п'есу «Сон у летнюю ноч», першую спробу п'яра беларускага настаўніка Васіля Шашалевіча «Апраметная», інсцэніраванае апавяданне Міхася Чарота «Даматканая світка».

З гэтым рэпертуарам прыбылі ў Віцебск усе выпускнікі студыі. Яны сталі творчым калектывам тэатра, якому далі назву Другі беларускі драматычны, пакінуўшы першыства за мінскім, які зараз носіць імя Янкі Купалы.

Але глядач правінцыяльнага Віцебска не ўспрымаў складаную «алгебру» першых спектакляў маладога тэатра. Склалася надзвычайнае становішча: акцёры, выхаваныя на мудрагелістых тэорыях псіхатэхнікі і біямеханікі, хацелі тварыць, так сказаць, на «вышэйшым узроўні», а публіка не жадала хадзіць на іх спектаклі. І калектыву своечасова зразумела, што пачынаць трэба з рэчаў, даступных шырокаму глядачу.

Першым поспехам на гэтым шляху стала пастаўка ў 1927 годзе п'есы Міхайлы Грамыкі «Ля тэрасы», прэм'ера якой

адбылася ў Мінску, дзе гастралівалі віцебчане. П'есу цёпла сустрэлі глядачы і крытыкі. «Наш стары тэатр не так ужо часта бачыў такое хваляванне, што авалодала публікай, калі скончыўся спектакль», — пісаў рэцэнзент «Савецкай Беларусі» ў нумары за 7 снежня 1927 года.

Зараз мы звыкла называем віцебскую трупу «коласаўскай», бо з 1944 года на франтоне будынка з каланадай у цэнтры Віцебска значыцца — Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа. Імя народнага паэта было прысвоена тэатру за вялікія заслугі перад нацыянальным мастацтвам. Аднак трэба сказаць, што сяброўства тэатра з паэтам пачыналася нялёгка. Яму папярэднічала доўгая работа над спектаклем «Вайна вайне».

Якуб Колас аказаў значны ўплыў на фарміраванне і творчае станаўленне Другога беларускага дзяржаўнага тэатра. Услед за яго п'есамі тэатр стварыў новыя нацыянальныя спектаклі. «Пагібель воўка» Э. Самуйленка, «Над Бярозай-ракой» П. Глебкі, «Ірынка» К. Чорнага, «Несцерка» В. Вольскага высока ўзнялі аўтарытэт тэатра ў перадавыя гады, прадоўжылі коласаўскую традыцыю.

На сцэне тэатра ішлі п'есы Андрэя Александровіча і Ільі Гурскага. З супрацоўніцтва з гэтым тэатрам пачыналі свой шлях у драматургію Кастусь Губарэвіч і Вячаслаў Палескі. Спачатку толькі тут ішла «Праба агнём» Кандрата Крапівы — лепшы твор беларускай драматургіі перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Вось як аб гэтым успамінае сам пісьменнік. «Эвакуюраваныя з Беларусі, БДТ-2 працаваў у далёкім Уральску... Калі пасля разгрому немцаў пад Сталінградам я прыехаў туды летам 1943 года, каб збраць сям'ю, спектакль ужо быў пастаўлены, і я меў магчымасць паглядзець прэм'еру.

Я быў усхваляваны ўжо самім фактам пастаўкі. Яна была сведчаннем таго, што, нягледзячы на ўсе спусташэнні, пакуты і фашысцкія зверствы, беларускі народ змагаецца з ворагам не толькі са зброяй у руках, але і сродкамі мастацтва, што беларускае тэатральнае мастацтва жыве...»

Справа, урэшце, не ў тым, што калектыву ажыццявіў пастаўку якой-небудзь п'есы ўпершыню. Справа ў саміх мастацкіх адкрыццях, якіх за пяцьдзесят гадоў было зроблена нямала.

У пацверджанне можна назваць камедыю «Несцерка» — лепшы драматычны твор Віталія Вольскага, якому коласаўцы далі сцэнічнае жыццё. Пастаўка гэтай п'есы стала падзеяй і здабыткам усяго савецкага тэатральнага мастацтва. Вось ужо трыццаць пяць гадоў спектакль жыве паўнакроўным жыццём, і артысты не стамляюцца іграць яго свежа, з іскрыстым камедыйным запалам. Далёка

не адразу пасля коласаўцаў іншыя тэатральныя калектывы рэспублікі асмеліліся ўключыць «Несцерку» ў свой рэпертуар, а пастаўка віцебчан і па сённяшні дзень застаецца неперайздзімай.

Коласаўцы абверглі панаванне каля трыццаці год меркаванне аб нетэатральнасці купалаўскага «Раскіданага гнязда», паставіўшы яго ў пачатку пяцідзсятых гадоў. Цяпер «Раскіданае гняздо» стала ісці на сцэнах многіх тэатраў рэспублікі.

Цікавыя старонкі ў гісторыі калектыву — яго супрацоўніцтва з вядомым беларускім пісьменнікам Іванам Шамякіным. У тэатры з поспехам ішла яго п'еса «Выгнанне блудніцы», інсцэніроўкі буйных праявітых твораў — «Крыніцы», «Сэрца на далоні», «Снежныя зімы». Даволі працяглае час паказваецца спектакль па дылогіі Аляся Адамовіча «Вайна пад стрэхамі», які заваяваў прызнанне вялікай аўдыторыі глядачоў. «Прыжыліся» на віцебскай сцэне творы беларускіх драматургаў Міколы Матукоўскага і Аляся Петрашкевіча.

Але, відаць, самай характэрнай падзеяй ва ўсёй гісторыі тэатра стала пастаўка першай п'есы вядомага беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча «Званы Віцебска». Пісьменнік успамінае, што колькі ён жыве, столькі памятае гэты тэатр і спадзяецца дажыць вызначаны яму век разам з ім, радуючыся, што ён нястомна расце, працвітае і, як заўсёды, заваёўвае сэрцы людзей.

Першыя спектаклі БДТ-2 Караткевічу давалася бачыць яшчэ да вайны, калі ён быў падлеткам.

«Ці мог я тады думаць, — гаворыць Караткевіч, — што «Званы Віцебска», першая з маіх п'ес, якая ўбачыць святло рампы, убацьчыць яго менавіта тут, на падмоствах тэатра віцебскага, што ёю адкрыецца свята 1000-годдзя горада, што любімыя мае акцёры будуць гаварыць мае словы, што ў гэтым тэатры я ўрэшце не толькі глядач? А здарылася так. Такое шчасце здарылася. І падзеі трохсотгадовай даўнасці, апісаныя мною, ажылі ў знаёмых мне так даўно мурах, у абліччах так даўно любімых.

Гэты тэатр для мяне, як каханне, на якое адказалі ўзаемнасцю. Я дзякую яму». Вось як можа сягнуць арбіта чалавечага лёсу: п'еса глядача, а потым драматурга, які вырас на вялікім і сапраўдным мастацтве коласаўцаў, пастаўлена ў гэтым тэатры. Тэатр выхаваў свайго глядача і ўзрасціў свайго аўтара.

Беларускі тэатр імя Якуба Коласа, пераступаючы вельмі важны, пачэсны рубж свайго першага пяцідзятгагоддзя, поўна творчых планаў і задум. І няхай вера ў цікавую, вялікую будучыню ніколі не пакідае ні тэатр, ні яго глядачоў, цяпер моцных і надзейных саюзнікаў творчага калектыву.

Для дзяцей, здольных да музыкі, выяўленчых мастацтваў, у сталіцы рэспублікі існуе спецыяльная сярэдняя школа, дзе яны, акрамя вывучэння агульнаадукацыйных дысцыплін, удасканальваюць свае здольнасці ў любімым відзе мастацтва. НА ЗДЫМКУ: педагог школы па класу скрыпкі Ядвіга СКУБІЛАВА з юнымі музыкантамі. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

У ПЕСНІ-РЫТМ ЧАСУ

На Усесаюзным конкурсе маладых выканаўцаў савецкай песні ў Рызе першае месца падзялілі латышская спявачка Аяя Кукуле і мінчанін Віктар Скарабагатаў. Беларускі кампазітар Ігар ЛУЧАНОК быў членам конкурснага журы. З ім гутарыла карэспандэнт «Голасу Радзімы» Валіяціна ТРЫГУБОВІЧ.

— Ігар Міхайлавіч, аднойчы мы з вамі сустракаліся на падобным конкурсе...

— Паўна, у 1973 годзе, калі ён праводзіўся ў Мінску? Тады вам лягчэй уявіць тую атмасферу творчасці і хвалявання, што спадарожнічае заўсёды падобным мерапрыемствам.

— Чым адметны сёлетні конкурс?

— Па-першае, яго можна падзяліць на два — конкурс выканаўцаў (не старэй 25 год) і конкурс песень. Выступілі 86 юнакоў і дзяўчат амаль з усіх саюзных рэспублік. Сярод іх былі прафесійныя спявакі, студэнты музычных вучылішчаў і кансерваторый, удзельнікі мастацкай самадзейнасці. Прагучала 60 новых песень. Па-другое, дэвізам маладых сталі словы — «Картагінцы 70-х». Гэта значыць, што ў праграму ўключаліся творы высокага грамадзянскага гучання, якія эмацыянальна і шчыра раскажваюць пра нашага сучасніка.

— Хто ўваходзіў у журы конкурсу?

— Як заўсёды, вядучыя майстры савецкай песні — кампазітар Аляксандра Пахмутова, паэт Мікалай Дабранраваў, кіраўнік эстраднага аркестра Усесаюзнага радыё і тэлебачання Юрый Сіланцёў, спявак Леў Лешчанка, прадстаўнікі камсамола, Міністэрства культуры. Старшынястваваў кампазітар Марк Фрадкін.

— Назавіце пераможцаў, калі ласка.

— Лепшых сярод выканаўцаў вы ўжо ведаеце — Аяя Кукуле і Віктар Скарабагатаў. Яны ўдасцелены таксама спецыяльных прызюў Міністэрства культуры СССР і ЦК ВЛКСМ. Віктар — студэнт пятага курса Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Юнак удумлівы і здольны. Спадаюся, што ўдзел у конкурсе і наступныя гастролі па Савецкаму Саюзу разам з іншымі лаўрэатамі і эстрадна-сімфанічным аркестрам пад кіраўніцтвам Ю. Сіланцёва шмат паспрыяюць станаўленню Скарабагатава як выканаўцы патрыятычнай песні.

Прызы ў Рызе атрымалі яшчэ два (з чатырох выступаўшых) прадстаўнікі Беларусі. Тамара Голанд, выхавальніца дзіцячага сада з Наваполацка, і Віктар Ільінчык з Мінска, саліст філармоніі. Дарэчы, нагадаю, што прадстаўнікі Беларусі былі сярод пераможцаў амаль на ўсіх конкурсах маладзёжнай савецкай песні. Гэта — Анатоль Падгайскі, Валеры Кучынскі, вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры» і «Верасы».

Ну, а наконт аўтараў новых песень... Журы вырашыла не прысуджаць першую прэмію. Другой удасцелены латышскі кампазітар Райманд Паулс, трэцяй — грузінскі кампазітар Рэваз Лагідзе.

— Ігар Міхайлавіч, наколькі я ведаю, Віктар Скарабагатаў выконваў у Рызе вашу новую песню «Таварыш Астроўскі»...

— Я напісаў яе нядаўна на словы Юрыя Фатнева, паэта з Гомеля. Але як член журы не ўключыў песню ў лік конкурсных з-за этычных меркаванняў.

— У чым, на ваш погляд, сэнс падобных конкурсаў?

— Яны адкрываюць новыя імёны выканаўцаў і твораў песні для шырокай аўдыторыі слухачоў, становяцца сапраўднымі ўніверсітэтамі для маладых спявакоў. Я быў на многіх конкурсах. І магу адзначыць, што нашы маладзёжныя песенныя турніры праходзяць у надзвычай таварыскай і дзелавой атмасферы. Тут не сапернікі збіраюцца. Сябры. Звычайная справа, калі на папярэдніх рэпетыцыях адзін аднаму дапамагаюць адшліфаваць песню, пластыку руху.

Разумею, сам час патрабуе пастаянных кантактаў. Кампазітар, які працуе ў жанры масавай, грамадзянскай песні, павінен жыць у напружаным рытме сучаснасці. Шмат ездзіць, сустракаецца з людзьмі розных прафесій, быць дапытлівым і сацыяльна актыўным. Інакш поспех немагчымы. Хаця поспех — не самамэта, а вынік добра сумленнай работы. І вось калі малады чалавек, які, па сутнасці, толькі пачынае свой шлях у мастацтве, зразумее і прыме гэта для сябе, як крэда, можна сказаць, што мета арганізатараў конкурсу дасягнута.

— Вы патрабуеце ад выканаўцаў бескарыслівага і самаадданнага служэння мастацтву...

— А як жа інакш! Ім трэба жыць песняй, радасна неслі яе слухачам. У кожным новым творы павінен адчувацца напружаны рытм часу. Важна, каб і словы, і мелодыя былі звернуты ўглыб чалавечага сэрца, неслі гуманны сэнс, былі эмацыянальнымі і шчырымі. Такія традыцыі ў савецкай песні.

ПЕРШУЮ тэатральную пятніцу ў новым сезоне правялі ў Стоўбцах артысты Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага. Яны паказалі сатырычную камедыю В. Шукшына «Энергічныя людзі», а пасля спектакля адказалі на шматлікія пытанні глядачоў.

Такія сустрэчы стануць традыцыйнымі.

КАНЦЭРТам у Мінску завяршыліся гастролі ў Беларусі Дзяржаўнай харавой капэлы Азербайджана. Артысты з брацкай рэспублікі выступілі ў Гродзенскай і Брэсцкай абласцях. Канцэрты калектыву, вялікая праграма якіх складалася з рускай і заходняй харавой класікі, твораў сучасных кам-

пазітараў і азербайджанскіх народных песень, праходзілі з нязменным поспехам.

АДБЫЎСЯ справаздачны канцэрт народнага ансамбля танца «Раніца» Палаца культуры і тэатры Гродна. Вядомы калектыв прадставіў на суд глядачоў як «старыя» танцы, якія ўвайшлі ў «залаты фонд» ансамбля, так і новыя пастаўкі.

ПАУСТАГОДДЗЯ належала гомельскім музыкантам і педагогам Шэндэравым старадаўняй скрыпка, зробленая італьянскім майстрам Джавані Паола Маджыні ў 1596 годзе ў горадзе Брэшыя. Гэта відаць з наклейкі ў сярэдзіне інструмента.

Шэндэравы перадалі старадаўнюю скрыпку ў Беларускаю дзяржаўную калекцыю унікальных музычных інструментаў.

ПРЭМ'ЕРА камедыі А. Кузняцова і Г. Штайна «Жанаты

жаніх» адбылася ў народным тэатры пінскага гарадскога Дома культуры. Паставіў спектакль заслужаны работнік культуры БССР І. Сакоўскі. Гэта было 500-е выступленне самадзейнага тэатра перад глядачамі. За 22 гады свайго існавання драматычны калектыв ажыццявіў пастаўку 35 п'ес рускай і савецкай класікі, лепшых твораў беларускай драматургіі.

МАГІЛЕУСКІ дзіцячы харэаграфічны ансамбль «Радасць» Палаца культуры завода штучнага валакна існуе больш як дзесяць гадоў. Увесь час ім кіруе балетмайстар Эльвіра Кіракозава. Сёлета на рэспубліканскім аглядзе творчасці юных ансамбля заняў першае месца.

Нядаўна ансамблю «Радасць» было прысвоена ганаровае званне «народны». Гэта — цацвёрты па ліку самадзейных калектыв Палаца культуры магілёўскіх хімікаў, удасцелены таго высокага звання.

У Гродна, у выставачнай зале абласнога аддзялення Саюза мастакоў БССР адкрылася выстаўка твораў маладых гродзенскіх мастакоў. Двое з іх, Г. Мазураў і А. Гаршкавоз, пабываўшы на будаўніцтве Байкала-Амурскай магістралі, стварылі шэраг новых палотнаў.

НА ЗДЫМКАХ: у выставачнай зале; Г. МАЗУРАЎ, «Крутыя берагі»; А. ГАРШКАВОЗ, «Гаспадар (партрэт А. ЗОРЫНА)».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПАРК-ПАТРЫЯРХ

Штогод у рэспубліцы закладаюцца дзсяткі новых паркаў і сквераў. Але парнайшаму асаблівую цікавасць выклікаюць старажытныя паркі—гэтыя своеасаблівыя музеі садова-паркавага мастацтва. Сярод іх выдзяляецца садова-лясны комплекс у Нясвіжы. Закладзены ў XVII стагоддзі, парк-музей адлюстроўвае сабой цэлую эпоху. Раскінуты больш чым на ста гектарах, ён раздзелены на асобныя часткі: Англій-

скі парк, Замкавы, Новы, Стары, Караліна і іншыя.

У парку—васемнаццаць хвойных і больш як восемдзесят лісцевых парод дрэў. Сярод іх серабрыстыя таполі, пушчстая ліпа, пірамідальны дуб, унікальныя пароды клёну, рабіны.

Па багаццю флары, па сваёй архітэктуры Нясвіжскі парк не ўступае славытым паркам нашай краіны.

К. АЛЬБІН.

НА АЛІМПІЙСКІХ гульніх у Мюнхене зборная Савецкага Саюза ўпершыню дабілася перамогі ў каманднай велогонцы на 100 кіламетраў. Аднак трое з гэтага вядомага квартэта раптам рассталіся са спортам, і галоўнаму трэнеру зборнай Савецкага Саюза, алімпійскаму пераможцу ў Рыме Віктару Капітанаву давялося фарміраваць каманду нанова.

У ліку іншых Капітанаву спыніў свой выбар на мінчаніне Уладзіміру Камінскім. У гэтым высокім хударлявым хлопцы яго прыцягвала сціпласць, дружалюбнасць, умненне цярпліва пераносіць любыя трэніровачныя нагрукі. Такім выхавалі яго ў школе, у спартыўнай секцыі мінскага «Спартак». Разам з таварышамі Камінскі заваяваў сярэбраны медаль на першынстве свету, пасляхова выступіў на «Перадлімпійскім тыдні» ў Манрэалі.

Ліпеньскай раніцай савецкі квартэт веласіпедыстаў выйшаў на шашу «Транс-Канада»,

ЦЯЖКІЯ КІЛАМЕТРЫ

дзе разыгрываўся самы першы камплект медалёў XXI Алімпійскіх гульніх. Проста са старту савецкія гоншчыкі развілі велізарную скорасць і ўжо к сярэдзіне дыстанцыі дабіліся значнай перавагі над сапернікамі. Здавалася, што перамога блізкая.

Але якія толькі сюрпрызы не падносіць Алімпіяда! Сутаргі зьялі мышцы двум савецкім гоншчыкам. Сапернікі хутка зразумелі, што для іх не ўсё страчана. Ажылі духам чэмпіёны свету палякі на чале з вядомым Рышардам Шуркоўскім. Разрыў, які аддзяляў савецкую каманду ад праследавацеляў, стаў змяншацца літаральна на вачах.

У групавой гонцы цяжэй за ўсіх даводзіцца вядучаму. Таму лідэры пастаянна мяняюцца — адзін правядзе каманду кі-

ламетр-другі і адыходзіць у хвост, каб хоць крыху перавесці дух. Але цяпер у савецкай камандзе цяжар ісці першымі лёг на дваіх — на Уладзіміра Камінскага і эстонца Аво Пікууса. Гэта была самая суровая праверка на выносливасць, на майстэрства. І Уладзімір вёў каманду, колькі хапала сіл, потым адыходзіў убок, прапускаючы таварышаў. Вось калі ў поўнай меры правіліся тыя яго якасці, на якія разлічваў Капітанаву.

Палякі наблізіліся ўшчыльную. Разрыў стаў невялікім — нейкіх 10 секунд. Але ў гэты самы цяжкі момант гонкі квартэт пачаў працаваць з новай сілай. У палякаў жа, не вытрымаўшы велізарнай нагрукі, літаральна спыніўся Тадэвуш Мытнік, і прамень надзеі, што бліснуў перад ім, зноў згас.

Перад самым фінішам ад-

стаў Пікуус. Але гэта ўжо не мела ніякага значэння — па правілах секундамер спыняецца пасля таго, як дыстанцыю закончаць трое ўдзельнікаў. Яны віхрам праімчаліся праз лінію, якая адзначала апошні метр гэтай цяжкай трасы. Іх падхпілі трэнеры, таварышы, механік, масажыст, беражліва знялі з веласіпедаў, накінулі на плечы коўдры. Калі сілы вярнуліся да іх, трое—Аво Пікуус, Анатоль Чуканаў і Валеры Чуплыгін падышлі да чацвёртага, абнялі яго і ціха прагаварылі:

— Дзякуй, Валодзя!

А праз некалькі мінут, сьшоўшы з п'едэстала гонару, Уладзімір Камінскі сказаў:

— Калі мы ішлі па трасе, я думаў: а ці ўсё я цяпер зрабіў? Бо калі прайграем, як дахаты ехаць? І калі ўзняўся ў неба наш флаг, стала спакойна.

Міхаіл СУПАНЕЎ.

НА ЗДЫМКАХ: У. КАМІНСКІ сярод балельшчыкаў; У. КАМІНСКІ з трэнерам Л. КОРБУТАМ.

ПАД ЗОРКАВЫМ НЕБАМ ПЛАНЕТАРЫЯ

У акуляр тэлескопа — серабрысты дыск Сонца. Але на гэты раз ён нейкі незвычайны. «Вінаваты» Месяц, які прыкрыў сабою частку дыска. На пляцоўцы, нецярпліва чакаючы сваёй чаргі, тоўпяцца хлопчыкі і дзяўчынкі. Усім хочацца «хоць адным вокам» зазірнуць у тэлескоп.

Неба хутка пацямнела. Сонца знікла за воблакамі. Але дзеці дарэмна засмучаліся. Праз некалькі мінут, усеўшыся ў крэслы, мы апынуліся пад зоркавым небам кастрычніка 2126 года. Сонца было поўнасьцю закрыта Месяцам. Пылала толькі яго карона. Ноч сярод белага дня?!

У думках мы яшчэ ў XXII стагоддзі, а лектар ужо чытае радкі з бессмяротнага «Слова аб палку Ігаравым» аб тым, як князь зірнуў на Сонца і ўбачыў, што яно «цэмаю яго воінаў прыкрыла...». Затаіўшы дыханне, слухаючы ўсе расказы аб сонечным зацьменні 1185 года, якое ідучы на бітву расцанілі як нядобрае прадказанне.

Палёт скрозь стагоддзі працягваецца. Толькі што над галавой было неба часоў Гамэра. І вось мы ўжо бачым небасхіл, на які будуць пазіраць нашы далёкія нашчадкі.

Побач з намі ў зале шмат школьнікаў. Гэта самыя частыя госці Мінскага планетарыя. Штодзённа тут бываюць 700—900 юных аматараў астраноміі. Але цікавасць да падобных лекцый працягвае і больш сталая аўдыторыя.

У планетарыі — сюрпрызы кожны дзень. Для тых, хто дапытлівы, хто сярбуе з астраноміяй, каму цікава адкрываць для сябе бясконца таямніцы бясконцага Сусвету.

В. КАСЦЮКЕВІЧ,
А. КАЗАК.

КІРМАШ У НОВІ-САД

З Бялгарада паведамляюцца: каля 200 тысяч чалавек пабывала на міжнародным асянім сельскагаспадарчым кірмашы, які праходзіў у горадзе Нові-Сад. Фірмы і арганізацыі з 16 краін свету прадставілі на ім прадукцыю сельскай гаспадаркі, а таксама розныя сельскагаспадарчыя машыны і абсталяванне. Усесаюзнае аб'яднанне «Трактарэкспарт» дэманстравала на кірмашы савецкія трактары маркі «Беларусь», якія карыстаюцца ў Югаславіі вялікім пошывам.

гумар

Сеньёр Балдзіні ўсё жыццё быў пад каблуком у жонкі. Калі ён памёр і ўскрылі яго заваяшчанне, яно пачыналася словамі: «Мая першая воля...».

Пакупнік — прадаўшчыцы:

— Заарніце мне гэтыя тры насавыя хусцінкі, фройляйн, я хачу падарыць іх жонцы.

— Вы, мабыць, хочаце зрыбіць ёй сюрпрыз?

— Так! Бо яна спадзяецца на замашаванне паліто.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1644.